

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "

Pentru România şi
străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDAŢIA
ŞI ADMINISTRAŢIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
traŢie. Preţul după tarif
şi învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiă.

Discursul dlui Dr. Alexandru Vaida-Voevod

— Rostit în şedinţa din 20 I. c. a camerei asupra
chestiunii române. —

Onorată cameră! Mai înainte de toate îmi ţin de datorinţă a declara în numele partidului meu, că între guvern şi noi nu s'a încheiat nici un pact, nici public, nici secret. E datorinţa noastră a face această declaraţie, pentru-că nu vreau să amuşesc, nici în presă, nici aci în cameră, glasarile, cari susţin, că între guvern şi noi s'a încheiat un pact secret.

Dacă în general ar putea fi vorba de un pact secret, interesul nostru ar fi să-l dăm în publicitate, ca astfel guvernul să ajungă în obligament şi să avem speranţa, că vom primi de la guvern totul, la ce s'a obligat. Dar oratorii, cari au relevat faptul, că noi am fi făcut un pact secret cu guvernul, nu l-au putut dovedi cu nimic (Adevărat! Aşa e! din dreapta).

Onor. cameră! Poziţia noastră ar fi cu mult mai uşoară, dacă am accepta şi noi punctul de vedere al discuţiei, ce-l are opoziţia şi am prezenta lucrul invers, spunând că există un pact secret între guvern şi opoziţie. Pentru-că onor. cameră, primul-ministru în ori caz i-a succes, sau cu intenţie conşcie sau fără aceasta, sau cu plan sau fără plan, să ademenească opoziţia, care până acum era refractară, să vină aci şi să ia parte la o discuţie, cum de foarte mult timp n'au avut ocazie a o auzi aici în cameră. (Adevărat! Aşa e! Ilaritate în dreapta şi mijloc).

Onor. cameră! După constatarea acestora, îmi ţin de datorinţă, în interesul reputaţiei partidului meu a declara de la început, căci altcum s'ar putea afirma, că contele Tisza a corupt pe Alexandru Vaida (Mişcare în dreapta) sau că eu voiesc a apăra pe acela, care nu are lipsă la nici un caz de apărarea mea, zic: îmi ţin de datorinţă în interesul partidului meu a declara, că noi suntem atât de maturi politiceşte, încât fără să fi finit seamă de marele succes al României, am fost convingşi de necesitatea politică, că dacă e numai posibil: să se atingă alte coarde din partea conducătorilor ţării în chestiunea de naţionalitate şi din cauza aceasta când contele Tisza s'a adresat la noi şi a invitat pe şeful partidului nostru, pe amicul meu Teodor Mihali, că voieşte să aibă constătuiri cu partidul nostru, noi am primit cu plăcere invitarea.

Aceasta s'a petrecut, casă înşir evenimentele în ordine cronologică, cam în 18 sau 19 Dec. 1912. În 12 Ianuarie am finit deja prima şedinţă a comitetului, în care am hotărât exmiterea unei delegaţii de trei, căci nu se poate trata deodată cu toţi agitatorii sau cu întreg poporul. În 21 Ianuarie s'au înaintat primul ministru, în numele nostru, a comitetului cele 11 puncte, la cari primul ministru a dat răspunsul deja în 5 Febr.

Dacă veţi binevoi a lua în considerare aceste, vă veţi convinge, că nici noi, nici primul ministru n'am fost conduşi de succesul României, deoarece atunci stăteam foarte departe în timp de pacea de la Bucureşti.

Am finit să declar aceasta din cauză, că începând de la ziarul „A Nap” până la prezidiumul Academiei maghiare nu înceată bănuielele referitoare la aceasta. În discursul d-lui deputat Berzeviczy se cuprinde un pasaj, care confirmă această supoziţie. D-l Dr. Vaida ceteşte pasajul cunoscut din vorbirea lui Berzeviczy, în care acesta afirmă, că dacă un stat naţional are succese mari în politică şi se ridică în poziţia sa internaţională, fraţii de acelaş neam simt acest succes ca al lor, le creşte încrederea în sine şi dorinţele şi nizuinţele lor iau un avânt mai mare. Acest caz s'a întâmplat acum cu România, dobândind mari isbânde mai ales în politica Balcanică. „Aceasta a influenţat — zice Berzeviczy — în ce priveşte rezultatul, cred că nefavorabil, atitudinea Românilor noştri din patrie”.

Onor. cameră! N'a influenţat, ceea ce — aşa cred — o dovedesc îndestul datele înşirate în ordine cronologică, pentru-că atunci, când s'au început a doua oară tratativele, nu s'a făcut nici o schimbare însemnată nici în pretenţiile noastre, nici în ceea ce a fost aplicat să acorde prim-ministrul, fără ca noi să

încheiăm un pact pentru naţionalitatea noastră.

Ceea ce a constatat dl dep. Berzeviczy, că noi suntem mândri de succesele României, dacă am nega aceasta, ar însemna cea mai mare lipsă de sinceritate. Şi cum să nu fim mândri, când ştim că pacea dela Bucureşti a fost creată de un bărbat de obârşie ardeleană de dl Matorescu, a cărui amintire este eternizată şi în palatul de pace din Haga. Şi cum să nu ne mândrim noi, când în fruntea oştirei române cuceritoare în Dobrogea a fost generalul Cutcer, de origine din judeţul Sătmăruului. (Interurperi: Are nume maghiar). Da, i este maghiarizat numele, ca al meu, sau al lui Mihali şi Cicio, dar numele nu decide. Şi cum să nu fim faloşi, când e ştiut că în România, în cercurile normative sunt atâţia bărbaţi de origine din Ardeal, cari, eu trag la îndoială, că în patria lor ar fi ajuns poate abia sub-notari în judeţe, şi mă îndoiesc şi mai mult, că ar fi fost numai vicecomişi. (Mişcare în băncile ultime din mijloc).

Onor. cameră! Opoziţia a atacat pe prim-ministrul mai întâiu pentru-că tratează cu noi, apoi în locul al doilea pentru-că ne-a recunoscut ca partid. Nu am să motivez eu, că pentru-ce a recunoscut prim-ministrul un partid. Aceasta a făcut-o în mod excelent prim-ministrul, încât nu aflu de lipsă să mai aduc aici argumente. Comitetul de 25 al partidului nostru a fost dizolvat la 1848, apoi la 1869 şi l-a 1894 l-a dizolvat Hieronymi. Şi care a fost sfârşitul acestor măsuri? Acela, ce l-a constatat dl prim-ministru: la 1848 a funcţionat şi a fost foarte bine, căci acolo unde Români organizaţi au săvârşit munca contrarevoluţionară, nu s'au comis vărsările de sânge, pe cari opoziţia nu le poate ierta nici în a şaptea viţă. În privinţa acestora ne-am putea folosi şi noi întocmai de recriminaţii la fel, ceea-ce însă mai bine să nu o facem. Partidul naţional român a funcţionat şi după 1867, şi cu toate că în urmă Hieronymi a dizolvat partidul, şi a urmat procesul Memorandului şi cu toate că partidul nostru era dizolvat, chiar de atunci i-se datează înflorirea şi activitatea sa cea mai succesă. (Aşa e! în băncile ultime din mijloc).

Căci ce a urmat tocmai din faptul, că conducătorii partidului nostru au avut să sufere atâtea persecuţii politice? O selecţie naturală, în urma căreia numai persoanele cele mai distinse, cari s'au decis a lua în sarcina lor întregul acest martiriu, cu care e împreună conduecerea poporului român. . .

Contele Tisza: Frumos martiriu!

Dr. Vaida: . . . numai aceşti bărbaţi distinşi s'au rezolvit pentru conducere. Cred, că aceasta e o dovadă suficientă, că un partid, activitatea partidului nostru, nu se poate cassa simplu prin un ordin ministerial. Căci de atunci am devenit activişti; coaliţia asemenea a inaugurat lupta contra noastră şi chiar atunci am isbutit să ne acvirăm cele mai multe mandate, căci am avut 16 deputaţi şi unii din noi au eştigat câte două mandate. De atunci ne-am organizat mai puternic şi e fapt că de atunci s'a ridicat reputaţia şi vaza partidului, atât în internul ţării, cât şi în străinătate. Şi fiind eschişi din parlament şi nefiind recunoscuţi ca partid, şi noi ne-am dat silinţa să compromitem după putinţă acest sistem şi conform forţei noastre debile l-am şi compromisat îndestul în faţa opiniei publice din ţară şi din străinătate.

Este uşor a dizolva un partid, a nu-l recunoaşte. Căci precum parlamentul englez e capabil a face ori şi ce, numai pe băiat nu-l poate schimba în faţă, asemenea poate decide şi parlamentul maghiar, că acceptă punctul de vedere, pe care l-au avut în trecut atâţia pseudo bărbaţi de stat, că adecă neagă total existenţa în ţară a naţionalităţilor nemaghiare. Aceasta politică numită foarte corect de către prim-ministrul „politică reg. ung. de stru” e cea mai fatală, ce poate fi urmată în o ţară. (Aşa e! în băncile de mijloc ultime şi în dreapta).

Căci onor. cameră, forţele cari se manifestă în masele de milioane, nu

se pot oprina cu ordine pe hârtie, cu simple decizii. Şi dacă ele se pot sugruma de azi pe mâne, isbucnirea acestor forţe e cu atât mai periculoasă, ceea-ce nu trebuie să o dovedesc d-voastră, cari vă ocupaţi cu istoria.

Opoziţia a mai avut încă un argument, pe care l-au înhăţat sistematic. Acesta era unul din cele mai clasice argumente. Şi sursa, originea acestuia, conform părerii mele, a fost vorbirea conducătorului democrat Vázsonyi Vilmos (Ilaritate!) apărută în nr. dela 27. Ian. c. al ziarului „Budap. Napló.” (ceteşte): „De altfel în alianţa Vlad-Tisza trebuie să se constate care e mai mare în concurenţa lipsei de caracter politic: eroii de gură şi nenşorii mincinoşi, cari bombăiau necontentit sufragiul universal şi acum sau aliat cu acest guvern, ori Tisza, ungurul de rasă, care a recomandat dreptul electoral conservativ şi administraţie de stat pentru salvarea maghiarimii?”

Ca un fer roş s'a observat în presă şi în discuţiile opoziţiei şi am fost expus necontentit acuzei, pe care altcum nu o considerăm de tragică — căci aceasta ar fi în adevăr tragic — că noi conducătorii, deputaţii, comitetul român am tratat democraţia şi sufragiul universal. Nu voiesc să întrebunţez felul de graiu al lui Polonyi, dar totuşi e foarte nostim, că contele Esterházy Mihály, contele Bethlen István, contele Károlyi Mihály, Polonyi, Holló Lajos şi contele Apponyi nu vreau să zic, că bombănesc împreună, dar vorbesc în şoapte, susţin unisono, că noi am vândut democraţia. Pe Vázsonyi îl mai înţeleg, el e democrat de rasă (Ilaritate) şi democraţia lui e aurită de splendorele coroaanelor grofeşti, dar nu înţeleg pe dnl conşti şi pe dep. Holló căci dacă aceşti doi sunt democraţi veritabili, de put sânge şi nu numai imitează aceasta, atunci le declar, că n'au să teamă ideea democratică de noi. E de regretat, că noi Români nu avem conşti. Acela, care i-am avut s'au maghiarizat de mult, în secolii trecuţi. Sau poate aceasta nu e de regretat, ci e un noroc că n' avem conşti; noi nu avem latifundiaşi şi nu avem ca soţii femei aristocrate române. Astfel noi nu avem să ne temem de democraţie, pentru-că democraţia ne poate da totul, dar nu poate lua nimic de la noi. Noi suntem democraţi, de şi democraţi conservativi, fiindcă noi reprezentăm un popor de fărâni. Dacă aceşti domni sunt atât de democraţi, — mie îmi place mult de citoyen Egalité în secolul XX — să facă propunerea în numele partidelor opoziţionale unite în privinţa cassării tuturor rangurilor şi titlurilor (Aşa e! în dreapta la mijloc), ca să asigure veritabila democraţie.

Ce priveşte dreptul electoral, se află pe biroul camerei proiectul nostru electoral. Un proiect electoral mai democratic decât aeeasta nu a existat. Pofţiţi şi puneţi în o cumpănă proiectul nostru de drept electoral, şi în celalt taler proiectul opoziţiei, chemaţi un juriu internaţional şi să-l întrebaţi, care e veritabilul drept electoral democratic? Şi ni se reproşează, că nu am deschis lupta, nu am delăturat marele pericol al ţării, pentru-că majoritatea şi contele Tisza introduce acest drept electoral, care nouă nu ne convine şi contra căruia natural vom lupta. Dar nu e lucru serios, ca oameni în toată firea să ne reproşeze, că noi cinci deputaţi cu forţele noastre modeste nu l-am împedecat. Şi ne-o reproşează aceasta opoziţia, care ar fi avut forţa să oprească dreptul electoral, să nu lase a se ridica la valoare de lege acest drept. În loc de-a se juca de-a parlamentul în Royaf, să fi pofit în cameră şi să fi dezvoltat o obstrucţie tehnică specială, pe care o puteau face şi nu o obstrucţie, ca să fie scoşi cu forţa din cameră. Acesta ar fi fost un lucru cu mult mai serios. Va veni timpul, când în faţa istoriei nu noi vom fi făcuţi responsabili pentru-că acest drept electoral s'a votat, ci va fi trasă la răspundere opoziţia, pentru-că nu şi-a implinit datorinţa. (Aşa e! în dreapta la mijloc).

Onorată cameră! Ar trebui să dau răspuns la toate discursurile de până aci ale colegilor mei deputaţi. Dar singurul punct, în care sunt de acord cu Polonyi este, că materialul s'a aglomerat atât de mult, încât e aproape imposibil a-l sistematiza. Şi dacă a-şi începe să răspund la fiecare orator şi să fixez punctul de vedere al partidului nostru, aş avea şi eu lipsă de timp cel puţin

cât d-l Polonyi. Să mi se dea deci voie să tratez numai per summus apices.

Discursul contelui Bethlen a făcut o impresie excelentă asupra mea. A-nume din cauza, că deşi discursul e duşmănos, sau să zic, ia un punct de vedere contrar vederilor noastre, deşi concluziile lui finale sunt false, fiind condus de sentimente subiective, şi nu de concepte obiective, dar îmi convine din cauza că în această vorbire se pare a se manifesta conceptul politic al clasei maghiare istorice, care s'a priceput să fie mare în timpuri mari. Acest discurs, cred, că formează culminaţia discursurilor opoziţionale şi în ce priveşte dezvoltarea istorică a chestiunii române, aceasta a expus-o splendid.

De fapt e aşa, cum a afirmat contele Bethlen, (ceteşte):

„Acest program — programul partidului naţional român — nu este un program electoral, nu este un program, care şi-a luat originea în luptele pentru popularitate, nu e un astfel de program, care s'a creat de împrejurări momentane şi cu schimbarea împrejurărilor momentane partidul îl poate abandona, ci este un program cu care partidul stă şi cade, căci de fapt nu este programul pentru partid, ci partidul este pentru programul, care s'a născut în mersul istoric, în urma agitaţiei şi conclucrării acelor factori istorici, cari sunt în activitate şi azi, poate în măsură mai potenţată, ca în timpurile trecute.”

În alt loc iarăş zice (ceteşte):

„Scopul acestor expuneri — ale contelui Bethlen — a fost să se arete, că programul, pe care îl mărturiseşte de al său partidul de naţionalitate, este rezultatul dezvoltării istorice de două secole, că acest program n'a fost concepiat de George Pop şi soţii săi, ci l-au concepiat factori istorici mari şi puternici, l-a concepiat forţa şi puterea şi după cea mai intimă a mea convingere, numai puterea îl va sista.”

On. cameră! Contele St. Bethlen a explicat foarte bine faptul, că nu noi am conceput programul nostru, ci că acest program este expresiunea unei dezvoltări de două sute de ani, expresiunea voinţei unui popor întreg. Dar deducţiunea d-sale e false. Fiindcă, dacă această deducţiune ar fi adevărată, în acest caz am fi puşi în faţa alternativei că: sau va reuşi maghiarimii să ne extirpeze definitiv, să ne nimiccească complect, să ne şteargă de pe faţa pământului, sau nu a putea exista nici stat maghiar, nici Maghiarismul. Această alternativă, după credinţa mea, e greşită, dar atunci e mult mai corectă acea idee, pe care o confesează numeroşi maghiari că, trebuie să se caute o astfel de soluţie care fără să-i jignească pe Maghiari şi fără să ceară Românilor să celorlalte popoare nemaghiare să se umilească, să se creeze posibilitatea unei convieţuirii paşnice aşa fel, ca în mod instituţional să i se asigure fiecăruia existenţa naţională.

On. cameră! Cu mulţămintă am luat la cunoştinţă discursul contelui St. Bethlen. Acest discurs, deşi el derivă dela un adversar, a fost o vorbă sinceră. Nu vreau să fac o critică parţială referitoare la anumite mici greşeli istorice, din expozul d-sale, vreau numai să constat şi eu, că primul care a dat expresiune ideii naţionale române a fost episcopul nostru Inocenţiu Micu-Clain, care ca cel dintău a pretins recunoaşterea Românilor ca a patra naţiune în Ardeal. El a cerut-o aceasta nu numai pentru greco-catolici, a căror episcop era, ci pentru întreaga româniea, aşa că deja acest fapt în sine e o dovadă, că el, într'adevăr, întreg complexul Românilor l-a judecat din punct de vedere politic şi ca pentru o unitate etnică a cerut pe seama lor după concepţia vremilor de atunci egala îndreptăţire naţională precum şi recunoaşterea pe baza acesteia.

M'a jignit foarte mult, că s'a găsit un orator, d. deputat Géza Polonyi, care întreg discursul şi l'a finit într'un tenor care e cea mai mare disconsiderare a noastră, a Românilor, (Aşa-il în băncile naţionaliştilor), care a fost expresia fanfaronadei, deoarece aceea, ce pentru noi este sfânt, trecutul nostru, ni l'a prezintat aşa fel, încât fiecare Maghiar cinstit trebuie să-l dispreţuiască, trebuie să-l disconsiderare.

Contele Tisza: Bucuraţi-vă că nu v'a lăudat! (Ilaritate).

Dr. Alex. Vaida-Voevod: E imposibil, ca acel ce într'adevăr îşi iubeşte

naţiunea, să nu stimeze şi să nu respecte tradiţiile şi trecutul altei naţiuni. (Aşa-i în băncile din centru şi în dreapta).

Deoarece, dacă Românilor le-a fost sfântă amintirea cuiva, care s'a ocupat cu istoria poporului său, acea memorie este a episcopului Inocenţiu Micu-Clain. Fiindcă azi îi este uşor lui Alexandru Vaida să vorbească aci în parlament, fi este tot aşa de uşor ca bunăoară contelui St. Tisza, sau oricărui altuia, să supoarte injurăturile tuturor contrarilor săi, căci în prezent Alex. Vaida nu e singur, Alex. Vaida nu e înconjurat numai de aceşti trei deputaţi cari şed aci, ci el când vorbeşte este înconjurat — şi o simţesc aceasta — de ochii şi inima celor trei milioane de Români.

Însă pe vremea când Inocenţiu Clain a cerut în anul 1738 dietei ardelene recunoaşterea de naţiune a poporului român, deputaţii şi magnaţii de pe acea vreme au voit să-l arunce pe feastră, dar el totuşi s'a afirmat şi între anii 1730 până la 1744 a înaintat la Viena peste douăzeci de memorande. Pentru ca să poată obţine drepturi pe seama naţiunii sale, a primit a fi prigonit, a primit pierderea graţiei împărătesei, a primit a fi internat în Roma şi să sufere exilul. El a fost pe acea vreme singurul între Români şi el a fost singurul, care nesprijinit din nici o parte pretindea drepturi pe seama poporului său.

Deci oricare adversar, fie acela adversar politic, fie chiar duşman, trebuie să recunoască mărirea sufletească unui atare bărbat.

În a. 1792 a fost prezintat împăratului în Viena Suplex Libellus Wallachorum iscălită de episcopii Bob şi Adamovici. Ei n'au cerut în această drepturi numai pe seama intelectualilor români de pe acea vreme, pe seama nobilimii, ci au cerut pe seama poporului de rând român şi pe seama ţărânilor acelaş tratament, aceleaşi drepturi, de cari se bucurau popoarele neromâne adevă şi iobagii unguri.

Deci ei în mod hotărât au cerut drepturi nu numai pe seama intelectualilor, ci pe seama poporului întreg. Iar când în anul 1848 s'a finit pe Câmpul Libertăţii, — după cum a spus-o aceasta foarte corect d. deputat con. St. Bethlen, — marea adunare naţională română, care sub conducerea episcopilor Şaguna şi Leményi a proclamat poporul român ca a patra naţiune în Ardeal, şi la acest act a fost prezintat întreg poporul şi cu acest prilej s'au pus bazele programului partidului nostru, atunci la propunerea lui Bărnuţiu a fost stabilit pentru primaoară programul românesc. Unirea Ardealului a fost proclamată în 29 Maiu 1848 în Cluj. Discursul acestei şedinţe a fost foarte interesant. Preşedintele era un baron Kemény iar şeful opoziţiei era un alt baron Dionisie Kemény.

Români erau reprezentati numai prin doi episcopi, episcopii Şaguna şi Leményi şi prin doi deputaţi, Bohăţel şi Papfalvi.

Din aceştia, cu prilejul desbaterii proiectului despre uniune Bohăţel a luat poziţie în contra uniunii, pe care numai sub acea condiţie a fost aplicat s'o primească, dacă Români ar fi fost recunoscuţi de a patra naţiune. Atunci s'a ridicat bar. Dionisie Kemény, apoi Nicolae Wesselényi şi au finit acele vorbiri frumoase şi de mare efect, în cari au dat asigurări Românilor despre stima şi frăţietatea naţiunii maghiare, în cari discursuri au arătat, că făcându-se deci uniunea, constituţionalismul se va extinde asupra tuturor straturilor poporului deci şi asupra poporului român, iar egalitatea cu Maghiari se înţelege dela sine.

Apoi Bohăţel a doua-oară a luat cuvântul şi cu aceste condiţiuni a declarat că primeşte uniunea. Saşii singuri mi se pare vre-o 20—22 de inşi, n'au voit nici măcar să audă de uniune, fiindcă ei aveau mult mai mare pierdere decât Români.

După ce au reuşit să-i convingă şi pe Saşi că nu vor pierde nimic, aceeaşi încă au primit uniunea.

(Va urma.)

Discuție asupra chestiunii române. Filiala din Orade a „Societății de științe sociale” aranjează în Orade, în 28 și 29 Martie c. o discuție științifică în cadre mari asupra chestiunii române. Chestiunea se va trata de trei bărbați de valoare: de *Lászi, de Vasile Goldiș și Dr. Apáthy* din Cluj.

Fiecare va expune starea chestiunii române, din diferite puncte de vedere. După conferințele acestora, va urma discuția publică, la care au fost invitați și dintre Români advocații *Aurel Lazar, Eugen Rozvan și Nic. Zigrea* și preotul *George Tulbure*, apoi dintre Maghiari unii care se interesează de această chestie, cum e scriitorul *Victor Aradi, Thury* procuror, *Sandner, P. Agoston*, profesor la academie, apoi alți profesori și funcționari.

Discuția promite a fi interesantă. Publicul manifestă un interes deosebit față de aceasta anchetă. Românii ar trebui să ia parte în număr cât mai mare la aceste conferințe și discuții, căci n'avem decât să ne bucurăm că chestiunea română să susțină la suprafață, să discute și să luminează din diferite puncte de vedere.

Camera. Vineri camera ungară și-a amânât ședințele până după Paștile catolice. Înainte de Paști nu vor fi decât câteva ședințe formale. Budgetul pe 1914/15 se va debate și rezolvi numai după vacanța Paștilor.

Din corpurile legiuitoare române.

Oprirea cărților românești în Ungaria. În ședința de Vineri a camerei d-l prof. *N. Iorga* a adresat ministrului de interne *Morjún* o întrebare în chestia opririi cărților românești în Ungaria.

Interpeleția d-lui Iorga.

D-l N. Iorga, atrage atenția d-lui ministru de interne asupra ilegalităților și abuzurilor întreprinse, la cari se dedă poșta ungară. Nu numai că ziarele românești sunt interzise în Ungaria, dar chiar pachetele recomandate sunt confiscate. Și nu e vorba de publicații interzise mai dinainte, a căror confiscare ar mai fi explicabilă, ci de publicații nepolitice, pur culturale, apărute în editura „Neamului Românesc”. Ajunge ca o lucrare, ori care ar fi, să apară în această editură, pentru ca să fie interzisă și confiscată. Până și tranzitul prin Ungaria este interzis publicațiilor românești.

Oratorul cere ca d-l ministru de interne, în înțelegere cu colegii săi dela afacerile străine, să binovoiască a cerceta cum stau lucrurile și a lua cel puțin măsuri asemănătoare de represiune împotriva publicațiilor și cărților maghiare ce intră în România. (Aplauze prelungite).

La urma urmei românii cetățeni ai statului ungar au dreptul să se intereseze de cultura românească, pe când ciangăii din județele Bacău, Roman și Putna, nu cer cultura ungurească și totuși li se trimite din Ungaria călindare și broșuri ungurești.

Convins de patriotismul d-lui ministru de interne, oratorul își exprimă încrederea că d-sa va lua măsurile ce se impun. (Aplauze).

D-l ministru *Morjún*: Iau act de informațiile ce mi le da d-l Iorga, voi cerceta la poștă și voi lua măsurile de cuviință (apl.).

D-l președinte *M. Pherekyde*: Am lăsat să se treacă asupra regulamentului, lăsând pe d-l Iorga să vorbească. De fapt d-sa a dezvoltat aproape o interpeleție asupra căreia ministrul nu putea răspunde. Pe viitor voi ține seama de regulamentul și înainte de a se pune întrebări, va fi înștiințat ministrul ca să vadă de poate răspunde atunci sau nu. Acum am lăsat pe d-l Iorga să vorbească, văzând că e în sentimentul d-voastră al tuturor (a plauze).

În ședința de Sâmbătă a camerei d-l Titu *Frumușanu*, a depus un proiect de lege din inițiativă parlamentară pentru recunoașterea ca persoană morală a „Ligei Aeriene”.

D-l N. Iorga anunță o interpeleție ministrului de instrucție asupra modului cum se acordă bursele în streinditate studenților și a cerut lista bursierilor și țării unde își fac studiile.

La Senat s-a început Sâmbătă discuția propunerii privitoare la revizuirea Constituției. Au vorbit d-nii *Paul Bajor și I. Lahovary*.

Legea de presă. Ziarele sunt înfirmate din sursă sigură, că legea de presă și reforma curților cu jurați se va pune în aplicare în curând, în data ce vor fi sancționate. Guvernul a făcut toate pregătirile pentru introducerea noului legi de presă. A cerut de la autorități informații despre ziarele ce apar în județe, despre răspândirea ziarelor, numele redactorilor, a editorilor și tipografilor, și despre atitudinea politică a ziarelor.

Recrutările. În nrul de ieri al monitorului oficial ungar au apărut legile votate de camera ungară privitoare la contingentul de recruți. Tot ieri au intrat în vigoare în Austria pe baza §-ului 14 proiectele privitoare la contingentul de recruți, cari, din cauza obstrucției parlamentare austriace, n'au putut fi votate pe cale normală.

În urma unui ordin al ministrului de honvezi recrutările vor începe în întreaga țară în 22 Aprilie n. și vor lua sfârșit în 20 Iunie a. c.

Votarea propunerii de revizuire la cameră.

Discursul de încheiere al prim-ministrului I. C. Brătianu.

Reforma electorală.

Din începutul cuvântărilor mele, cred că în vorbesc și argumentele pentru reforma cea de a doua. Când cresc dimensiunile unei clădiri, omul prevăzător îi lărgeste temelii: noi vedem o dezvoltare mai mare a statului, avem nevoie deci de o temelie mai mare. Și acesta este un simț conservator.

Avem nevoie de această sporire și avem convingerea că putem s'o obținem, pentru că în dubla manifestare de astă vară ni s'au făcut această îndoită probă: ni s'a făcut proba unei situații mai mari a statului, ni s'a făcut proba unei conștiințe mai vii a neamului. Una cere lărgirea, cealaltă îți dă mijloacele s'o faci. Am fi criminali dacă nu am face-o.

Intră în noi vre-un calcul strâmt, vre-un interes de partid? Nu am guvernât noi partidul național liberal cu colegii de azi mai mult de cât d-voastră? Nu sunt colegiile de azi o opera noastră înfăptuită în luptă violentă contra d-voastră? Defăimăm noi opera noastră de ieri? Nu, dar credem, că nu mai încăpem în clădirea de ieri avem conștiința de dezvoltarea de azi și vrem să dezvoltăm casa în proporțiune cu necesitățile noi.

S'a vorbit de rezistența colegiilor actuale, s'a vorbit deuciderea spiritului de independență prin contopirea claselor dirigitoare cu țărâniimea sau cu actualele colegii, ai II-lea și al III-lea.

Eu ași întreba: care este folosul pe care l'a tras Statul până astăzi din rezistența, așa cum s'a efectuat, actualelor colegii? Care e efectul ei politic? Care este guvernarea care a fost împedcată până astăzi prin această rezistență? Fost a guvern, ori cât de slab care să fi fost răsturnat prin ea.

Conservatorii, și mai ales conservatorii cei mai tineri, să-și amintească că n'a fost guvern mai slab, n'ascut, decât acela de sub președinția d-lui *Carp*, și totuși ei și-a asigurat o majoritate covârșitoare.

Prin urmare din punct de vedere practic acea rezistență n'a influențat întru nimic schimbările și durata guvernelor. Dacă au durat mai mult guvernele liberale decât cele conservatoare, a fost din pricină că, în spiritul de solidaritate a partidului național liberal, în organizațiunea sa politică în preocuparea sa a interesului general nedominând luptele individuale, ei a putut să-și înfăptuiască durate de guvernare mai mari decât a-lea ale partidului conservator, care în frământări interne, în lupte pentru șefie, în desbinări individuale și-a curmat singur zilele de guvernare pe care majoritatea parlamentară intr'ăfel i le ar fi asigurat.

Prin urmare, rezistența aceasta, de care atât vă preocupați astăzi n'a

fost o rezistență efectivă. A fost însă, ce e drept, din partea unor colegii, posibilitatea unui control parlamentar. Eu cred că în colegiul unic vom avea control parlamentar cel puțin tot așa de serios cum a fost până acum iar asigurând reprezentarea minorităților, ne punem la sădpostul ori cărei surprinderi în această ordine de idei.

Dar chestiunea nu se pune numai pe acest tărâm mai strâmt. Corespunde oare cu interesul general separațiunea unei societăți în clase artificiale? E bine ca interesele generale să fie dezbătute separat de către cei care reprezintă numai unele soiuri de interese? Nu se naște oare, când conștiința publică crește — și la noi crește și a crescut deja — primejdia ca să se stabilească astfel conflicte, nu numai de interese, dar de clase?

Nu este o operă de prevedere, ca prin unificarea colegiilor, să împiedicăm ca lupta intereselor, să apară ca conflicte organizate de clasă? Și aici nu este oare o preocupare conservatoare?

Vă temeți d-voastră, ca prin unificarea colegiilor se va ajunge la o egalizare, și prin urmare, la distrugerea ascendențului pe care cel superior îl are — și chiar trebuie să-l aibă asupra celorlalți?

Eu cred că nu. Eu cred că superioritățile reale nu se stabilesc numai prin presupțiuni legale, eu cred că superioritățile reale nu se mențin numai, cum se menține prestigiul împăraților chinezi, printr'o izolare, care-i facea să apară celor cu care nu erau în contact, superiori mai mult de cât erau.

Eu cred că din contra, crescând punctele de atingere, crescând interesele pe care li vom avea ca să luăm parte la dezvoltarea educațiunii și spiritului public a tuturor, veți sporii puterea politică a acestor țări, pentru că veți accelera, în sinjurul mod în care se poate accelera, educația politică generală.

Inegalități vor rămâne. De sigur, căci acela care va fi mai bogat decât altul, acela care va fi mai inteligent decât altul, acela care va fi mai activ decât altul, nu prin faptul că va lucra în colegiul unic, va deveni egal celorlalți, ci din contra, sfera lor de influență și de acțiune va fi mai mare, va putea să înrăurească asupra mai multora.

Nu veți separa astfel țara noastră în clase sau în colegii din care unul se dezvoltă mai repede, în care celălalt se dezvoltă mai încet, în care altul ar fi putut să se dezvolte de loc, veți avea o mișcare generală mai uniformă, și mai presus de toate va fi o solidaritate națională mai mare.

Și când toate celelalte motive nu ar exista, acesta din urmă e suficient ca să motiveze singur reforma constituțională. Sunteți d-lor, și suntem toți, încă în vremea când clasele dirigitare, prin stipulațiuni precise și chiar artificiale, ale legilor, au conduserea societății noastre. Eu am convingerea adancă că aceasta situațiune, nu se putea menține, că fără voia d-voastră a conservatorilor azi, că fără voia noastră a liberalilor mâine, reformele pe cari le cerem se vor întâmpla; și am credința că e un act de înțelept patriotism ca ele să se înfăptuiască nu numai sub direcțiunea noastră nu a partidului național liberal, dar a în regei clase dirigitare, ca ele să se înfăptuiască nu numai sub direcțiunea noastră, dar prin puterile noastre ale tuturor (aplauze).

Voin ca opera noastră și cea agrară și cea politică să apără în ochii tuturor ca o operă de înfrățire socială, pentru ca pe noi să ne ridice în proprii noștri ochi și tot deodată, ca să ne dea în ochii celor mulți acel ascendent moral, feră de care o clasă nu poate să-și mențină situațiunea.

Interpeleția d-lui N. Iorga. Drept răspuns la interpeleția d-lui N Iorga din ședința de Vineri a camerei române Agenția telegrafică ungară publică următorul comunicat:

«Relativ la interpeleția d-lui profesor Iorga în Camera română, direcția poștelor ungare declară, că debitul poștal e detras numai acelor imprimare, cari sunt oprite prin ordin ministerial. În baza convenției internaționale oficiile poștale nu sunt obligate să permită nici transitul acestor imprimare.

De altfel numărul ziarelor oprite scade mereu.»

Tisza la Viena, contele Károlyi la America. Prim-ministrul Tisza plecând ieri la Viena a fost primit astăzi în audiență de Maj. Sa.

Tot ieri a părăsit capitala și contele Károlyi Mihály, pentru a pleca la America. Se pare că șeful partidului independent, devenindu-i strugurii

cam acri sub regimul tiszaișt, vrea să-și câștige lauri patriotici în noul continent. E vorba ca să câștige pe Maghiarii americani pentru politica partidului independent prin înființarea unei »Uniuni naționale maghiare americane», care să susțină cele mai strânse legături cu independenței din patria mună.

Nu mai să n'o pătească ce contele Apponyi când cu turneul său prin orașele americane!

O lămurire. Pentru a lăia calea eventualelor comentări greșite a articolului d-lui *Xenopol* și a opiniei d-lui *Iorga*, publicate în fruntea ziarului nostru; aflăm de necesar a constata — cu deplină cunoștință a cauzei — că delegații comitetului național, în șirul postulelor prezentate prim-ministrului, au insistat și asupra chestiunii universității române și că nu numai că au cerut executarea legii de naționalități, ci precum arată punctele cetite de dl Dr. Mihali în parlament, ei au formulat postulate cari trec marginile acestei legi prea strimte pentru validitatea convenită a poporului român. Ațat până la publicarea întregului material.

Tragedia politică din Paris.

Paris, 19 Martie.

Ziua de 16 Martie a văzut săvârșindu-se o crimă ale cărei urmări nu se pot prevedea acum sub impresia imediată a evenimentului tragic.

Evenimentele în toată brutalitatea lor se cunosc. D-na Caillaux, soția ministrului de finanțe, a ucis pe Directorul ziarului »Figaro», care de câteva luni ducea o campanie foarte violentă contra soțului său.

Revoluția franceză — în care spiritul francez n-a încetat de a găsi motive de inspirație — a lăsat exemplele celor mai groaznice violențe, cari au caracterizat teroarea roșie ca și teroarea albă. Acest trecut face parte din patrimoniul francez și evenimentele sângeroase ale războiului civil din 1871 când Comuna revoluționară a fost înăbușită prin cea mai groasă represiune, sunt cea mai bună dovadă. Afacerea Dreyfus — pentru a nu mai aminti alte evenimente — despărțise Franța întreagă în două tabere dușmane, cari pentru a triumfa nu ignorau nici unii din mijloacele violente.

Modul cum se desfășurau în Cameră și în Senat, debaterile reformelor fiscale prezentate de ministrul de finanțe Caillaux, opunerile vehemente cari s-au manifestat și pasiunile, cari s-au deslășuit, păreau că anunță un eveniment neașteptat.

Franța trece azi printr'o mare criză financiară. Ca și în ajunul marelui revoluții din 1789 bugetele se soldează în fiecare an cu deficite de sute de milioane. Anul acesta deficitul este de un miliard.

Contra acestei situații jumătățile de măsuri sau împrumuturile nu fac decât să îngreueze starea de lucruri. Partidul radical a preconizat de mult că numai o reformă de dreptate fiscală prin realizarea impozitului pe venit și asupra capitalului, ar putea consolida finanțele republicei. În 1908 fiind la putere a reușit — ministrul de finanțe fiind tot d-l Caillaux — să obție dela Cameră — deși după lungi și furtunoase debateri — impozitul pe venit. După aceasta însă legea a fost înmormântată la Senat.

La 2 Decembrie 1913 constituindu-se, după cunoscutele debateri din Cameră asupra situației financiare, actualul guvern radical, primul act al ministrului de finanțe a fost să prezinte Camerei legea impozitului asupra capitalului și să scoată din arhivele Senatului legea impozitului pe venit votată cu ani în urmă de Cameră. Aceste reforme prezentate și susținute de ministrul de finanțe și de întreg cabinetul, au întâmpinat o opunere disperată din partea partidelor drepte. Alături de discuțiile violente din Cameră și Senat presa reacționară — regalistă, imperialistă și moderat republicană — a început o campanie disperată. D-l Caillaux prin remarcabila sa inteligență fiind adevărata forță a cabinetului actual, toate atacurile au început a se

îndrepta în contra sa. Nu numai activitatea sa politică ci chiar viața sa particulară, intimă, a fost dată în vileag și aspru criticată.

Ziarul care ducea cea mai violentă campanie, pentru răsturnarea cabinetului, care era pe cale de a realiza o reformă fiscală, ce ar fi deschis mai larg pungile bogățiilor, pentru a contribui proporțional cu averea lor la nevoile statului, a fost »Le Figaro».

Directorul acestui ziar *Gaston Calmette* — victima d-nei Caillaux —, un amic intim al pretendentului Bonapartist la tronul imperial al Franței prințul Victor Napoleon, era un jurnalist de mare talent, care totdeauna chiar față de adversarii săi arăta sentimente de bunăvoință și de amabilitate.

Față de d-l Caillaux din momentul ce a devenit ministru de finanțe a arătat însă ostilitate neîmpăcată. Reformele fiscale pe cari voia să le realizeze erau înfățișate de Calmette ca începutul unei revoluții sociale. Șampion al unei clase al cărei egoism era disperat, Calmette a început a loli cu o irezistibilă violență în omul pe care îl credea periculos. După ce a epulzat contra d-lui Caillaux toate invinurile grave adesea nedovedite, după ce a desvâluit toată viața sa publică, Calmette n-a stat la îndoaială de a pătrunde în alcoylul familiar.

În ultimul timp, nu se știe prin ce mijloace, Calmette a intrat în posesia unor scrisori intime trimise acum câțiva ani de d-l Caillaux, unei doamne. În numărul de Vineri 13 Martie al ziarului »Le Figaro» a apărut una din aceste scrisori intime în cari Caillaux mărturisese relativ la reforma fiscală, altepăreri decât cele pe cari le susține azi. Faptul a făcut mare senzație în lumea politică, în Cameră au avut loc ședințe agitate. A doua zi ziarul »Le Figaro» anunță publicarea unor probe mai compromițătoare pentru ministrul de finanțe. Luni seara a fost comis atentatul în împrejurările cunoscute.

Pe la orele 8 seara strigătele sînstre ale vânzătorilor de ziare împrăștiau vestea tragică în întreg Parisul. Edițiile speciale ale ziarelor erau smulse de mulțimea stupefăită. Peste o oră o mulțime enormă străbătea marele bulevard în strigătele: »Jos Caillaux asasinul!». Era o manifestație regalistă improvizată, condusă de redactorii ziarului ducele d'Orleans: »L'action française.» *Leon Daudet*, fiul marelui romancier, *Henry Lagrange și Pujol*, fînură discursuri înflăcărate în care strigățul de *Jos Caillaux*, alterna cu strigățul de *Jos republica*. Forțe polițienești puternice s'au împrăștiat mulțimea pe când se îndrepta spre Ministerul de Finanțe.

Acest atentat este încă o manifestație a crizei generale prin care trece Franța, criză care în ultimul timp s'a agravat foarte mult. Partidele monarhiste mărturisesc fățiș că republica își trădește ultimele zile. Prin unele cercuri diplomatice se fac chiar prognosticuri asupra viitorului monarh. Va fi ducele d'Orleans ori Prințul Victor Bonaparte? Franța va redeveni regat sau împărie? Republicanii sinceri nu văd scăparea regimului republican decât într'o politică larg democratică.

Gestul criminal al D-nei Caillaux nu va fi sdrobot numai viața lui Calmette, a sa proprie și a soțului pe care voia să-l răsbune, ci va avea o gravă repercutare în viața publică a republicei.

A. Negrea.

Interogatorul d-nei Caillaux.

D-na Caillaux a fost ascultată Sâmbătă de judele de instrucție și a declarat că a luat neînterupt o parte intimă la activitatea publică a soțului ei. De doi ani, a spus d-na Caillaux, se face contra lui o critică abominabilă; a fost atacat pentru orice prilej, mai ales pentru cesiunea unei părți din Congo care ar fi fost vândută Germaniei.

D-na Caillaux zice că era foarte afectată de aceste clevetiri și că atacurile în contra soțului ei au luat un caracter deosebit de violent de când o formarea cabinetului Doumergue; dânsa a observat de atunci o atitudine vrăjmașă față de ea, lucru care a indignat-o nespun de mult fiind absolut convinsă de cinstea necontestabilă a soțului ei.

Externe.

Noul minister italian.

Noul minister italian a fost constituit; precum urmează:

Președinția și internele, d. Salandra; externele, d. di San Giuliano; colonile d. Martini; justiția, d. Dari; finanțele, d. Rava; tezaurul, d. Rubini; marina, d. Millo; instrucția d. Daneo; lucrări publice, d. (Infelli); agricultura, d. Cavala; poștele, d. Riccio; ministru de război nu a fost desemnat până acum.

Noii miniștrii au depus Sâmbătă în fața regelui jurământul.

Programul lui Turcan-pașa.

Într-un lung interviu acordat corespondentului ziarului «Tribuna», noul prim-ministru al Albaniei Turcan-pașa a declarat că el va căuta să înlățească, pe cât va putea un program de regenerare economică pentru Albania, dezlegând problemele cele mai însemnate referitoare la porturi, șosele și comunicațiile telegrafice și telefonice. Vor trebui să se îmbunătățească condițiile și sistemele agricole, să se sporească sămănăturile, să se asaneze pământurile mlăștinoase.

Turkan-pașa a încheiat urând ca întreaga națiune Albaneză să sprijine bunele năzuințe și munca roditoare pe care o vor depune cărmuitorii noului stat pentru ca Albania să se poată bucura și aici înainte de simpatia Europei.

Situația internațională liniștită.

Contele Witthe a declarat corespondentului din Petersburg al ziarului «Neues Wiener Tagblatt» că între Rusia și Germania nu există nici un motiv de neînțelegere afară de convenția comercială. Ambele imperii au nevoie de pace.

Convîngerea mea — a zis contele Witthe — e că timp de patru ani nu vom avea nici o complicație, deși nimeni nu poate privi în viitor. Actuala alarmă a presei e rezultatul enervării generale.

Chestiunea română în cameră.

Sedința de Vineri, 20 i. c. a camerei este de însemnătate din cauză, că s'a terminat discuția asupra chestiunii române. S'a primit adevărul răspunsului lui Tisza, care l-a dat la interpelația lui Bethlen asupra tratativelor cu Românii. Acest răspuns a dat arză la lunga discuție în cameră, la care au luat parte mulți chemați și nechemăți, s'au spus multe adevăruri, dar și minciuni și falșități cu gramada. Am fost atacați cu vehemență noi Românii, comitetul și partidul național de unită opozițional îndărbațat la creeri, am fost batjocuriți și calomniați și declarați de trădători de patrie. De atacuri mărcave a avut parte și Tisza. Dar fie ori cum, chestiunea românească a câștigat mult prin discuția ei în parlament.

Deputații noștri și-au împlinit și de astădată datoria. Au participat regulat la ședințe, au urmărit cu un viu interes discursurile și au vorbit cu toții, combătând cu dovezi reale pe deputații rădăcoți, au respins calomniile și au restituit adevărul.

În ședința de Vineri a vorbit d-l Dr. Al. Dr. Vaida-Voevod, apoi contele Tisza, care a încheiat și el din partea lui discuția română. În legătură cu chestiunea română au vorbit și doi deputați sași și au eșit la iveală divergențele de direcții politice între Sași și Șvabii din Bănat.

Discursul d-lui Vaida.

Evenimentul cel mai însemnat al ședinței de Vineri a fost excelentul discurs al d-lui Dr. Alex. Vaida-Voevod. D-l deputat a aruncat o vie lumină asupra chestiunii române, rectificând greșelile deputaților rădăcoși și calomniați. Discursul începem a-l publica în întregime la alt loc al n-ului de azi. D-l Vaida a vorbit frumos, energic, fiind ascultat cu mare interes. Cum suntem informați, d-l Dr. Vaida va scoate în o broșură discursul său.

Observăm, că o parte din acest discurs o dăm după traducerea «Românului», revizuită de orator și întregită pe alcourea cu câte-o frază rămasă afară din eroare din notițele stenografice.

Discursul lui Tisza.

După Dr. Vaida a vorbit mai pe lung contele Tisza revenind asupra discursurilor din urmă și în special asupra celor rostite de Dr. Vaida. Nu primește motiunea lui Mihali și soții, fiindcă el, Tisza a avut dela început un alt punct de vedere în aceasta chestiune. Reflectează la unele declarații de-ale opoziției, făcute în urmă și și accentuează punctele sale de vedere.

Constată că discuția chestiunii s'a încheiat, dar cauza împăcării trebuie cultivată mai departe, pe terenul vieții de toate zilele. Guvernul va lucra în acest sens, dar trebuie să-i vină în ajutor și societatea maghiară și naționalitățile.

Sașii și Șvabii.

Chestiunea română a provocat o discuție și în chestiunea germană din Ungaria, în ședința de Vineri. Deputatul saș, Wilhelm Kopony, luând parte la discuție, a accentuat, că deputații sași ar trebui să se intereseze de soarta tuturor Germanilor din Ungaria. Meltzer, care învoată în apele maghiarismului, și-a ridicat glasul de protest, declarând că deputații sași nu au chemarea să așere și să valideze interesele Șvabilor. La discuție a luat parte și Tisza, infierând pornirile accentuate de Copony.

În urma acestora Copony a declarat lui Neugeboren, că lese din partidul muncii împreună cu el părăsesc partidul muncii și deputatul Rudolf Brandsch. Cercurile guverniale sunt îngrijite, că acești bărbați sași vor deveni niște ploneri de valoare în «agitația pan-germană».

ȘTIRI.

— 10 Martie 1914.

Pentru fondul ziarștilor. Cu posta de azi am trimis pe adresa Băncii generale de asigurare din Sibiu, 183 cor, din sumele încurșe la administrația ziarului nostru, pentru fondul ziarștilor.

Logodna principelui Carol al României. Principele Ferdinand și principesa Maria, cari, după cum se știe, sunt la Berlin, au luat alaltaeri dejunul la moștenitorul german, iar sera la 7 ore a avut loc un dîneș, dat în onoarea oaspeților români.

Logodna Principelui Carol cu o mare-duceșă rusă e vilu discutată de presa din Germania și Austro-Ungaria. Între altele ziarul vienez «Die Zeit» publică următoarele: «Căsătoria principelui Carol cu fiica țarului e susținută în special de prințesa Maria și probabil această nuntă se va face deoarece e aprobată și de cercurile rusești. Căsătoria aceasta are o deosebită importanță politică și ar fi hotărâtoare pentru relațiile României cu Rusia. Opinia publică românească va primi această căsătorie cu mare satisfacție, deoarece ea corăspunde orgoliului național și trezește speranța de a ajunge înlăptuirea unei Români mari cu ajutorul Rusiei. Cercurile hotărâtoare însă se tem, că ea va împiedeca libertatea de acțiune a României și nu poate fi adusă în concordanță cu interesele țării».

Iar «Berliner Tageblatt» adă dîntro capitală europeană — afirmative din Petersburg — că prințul Carol al României nu se va logodi cu marea ducesă Olga ci cu Tașiana, fiica mai mică a țarului. Această căsătorie — spune ziarul amintit — are o deosebită importanță din punct de vedere politic, deoarece legăturile dintre România și Rusia vor fi mai amicale. Țarul, care acum căteva luni a făcut concesiile Românilor basarabeni în privința Ilmei serviciului religios, are intenția să repare nedreptatea făcută, în 1878, luptătorilor dela Plevna — și în ziua căsătoriei va restitui României o parte din Basarabia, drept dotă marel-duceșe Tașiana.

Dl. profesor Bălan a fost achitat. Am anunțat la timpul său și am descris pe larg isprava ofșterului dela artileria de bonvezi din Sibiu, care sub motiv de agitație, areștase pe profesorul de teologie, dl. Dr. Nicolae Bălan, cu care se purtase în cel mai condamnabil mod.

Primim acum informația din Sibiu, că Joi a avut loc desbaterea acestui proces de agitație, în urma căreia s-a dovedit nevinovăția pacincului profesor. Dl. Dr. Bălan, după cum era de prevăzut, a fost achitat, fapt care a stărnit bucurie generală în sânul Românilor sibieni.

Sărbătorirea diul A. D. Xenopol. Profesorii dela facultatea de litere din

la Universitate pe dl. A. D. Xenopol, cu ocazia alegerii d-sale la «Academia de științe morale» din Paris. Se va da un banchet în onoarea distinsului profesor, la care pe lângă corpul profesoral al universității leșene va lua parte și o delegație din București și câte-o delegație de studenți dela fiecare universitate.

Despre catastrofa din Veneția se mai nuntă: Impresia priciuită de catastrofa, persistă încă viu în Italia. Regele, papa, reprezentanții corpului diplomatic, primarii diferitelor orașe și diferitele autorități au telegrafiat condoleanțele lor primăriei venețiene. Festivitățile ce erau să aibă loc la primirea regelui Victor Emanuel și a împăratului Wilhelm au fost contramandate în urma dolului general.

Asupra catastrofei se anunță încă următoarele amănunte: După ridicarea vaporului scufundat, echipa de salvare a spart pereții cu ciocanele spre a putea pătrunde în cabine. Interiorul vasului avea un aspect oribil. La mijloc se afla o masă diformă de carne ome-nescă. Corpurile pasagerilor fiind aproape complet strivite și băgate unul într-altul, n-au putut fi despărțite decât cu ajutorul medicilor. Fața unei femei era strivită la un loc cu fața unui copil, pe care l ținuse probabil în brațe.

Identitatea cadavrelor nu a putut fi stabilită nici până acum; se crede însă că răniții sunt în mare parte germani și majoritatea celor morți o formează italienii. Immormântarea victimelor se face azi, pe cheituala Veneției; în amintirea catastrofei se va așeza o tablă comemorativă în biserica San-Paolo.

Scritorul Gorkij dat din nou în judecată. Ziarele germane așă din Petersburg, că procurorul general a dat ordin autorităților judecătorești să întenteze o nouă acțiune contra scriitorului rus Maxim Gorkij, pentru romanul său «Mara», în care ar fi comis crima de sacrilegiu. Pentru acest roman se mai întentează acțiune contra lui Gorkij în anul 1908. În cazul, când tribunalul va pronunța o sentință ca Gorkij să fie deportat în Siberia, ar fi o pedeapă egală cu condamnarea la moarte, avându-se în vedere că dânsul suferă de tuberculoză.

Ofșer condamnat pentru duel. Curtea marșială din Metz (Germania) a condamnat pe locotenentul Lavalette la doi ani și jumătate închisoare de forțareș, după ce va fi concediat din armată, pentru că a omorât, în duel, pe locotenentul Haaga. Curtea a declarat, că Lavalette provocase acel duel prin conduita lui, insultând în mod grav onoarea familiei Haaga.

Promoție. Sămbătă în 21 i. c. a fost promovat la universitatea din Budapeșta de doctor în dreptul canonic dl. Vasile Rebrean preot, original din Sesarm.

Un nou tablou al lui Leonardo da Vinci. Comerșantul Bandry din orașul Cognac (în sudul Franței), se spune, că ar fi proprietarul fericit al unui nou tablou de Leonardo da Vinci. Tabloul, care reprezintă pe o femeie cu copilul în brațe, se spune că ar fi semnat cu litera V, cu care sunt semnate mai multe tablouri ale maestrului italian. Surășul femeii din tablou își amintește zămbetul Gicordel. Păreaea că acest tablou ar fi într'adevăr al lui da Vinci pare a o adeveri și faptul că proprietarul lui îl are dela soacra său, care la rândul său îl luase de odată cu cumpărarea unei prăvălii din Fond-Quartier, unde fusese pe vremuri castelul lui Francisc I. Posta proprietară a prăvăliei din chestie avușese mai multe obiecte din castel, pe cari le vânduse cu prețuri frumoase. Doi specialiști din Bordeaux, după ce au examinat bine tabloul, au ajuns la constatarea că el ar fi într'adevăr opera lui Leonardo da Vinci și nu numai o copie. Comerșantul Bandry i s'au făcut mai multe oferte pentru vinderea tabloului, dar dânsul nu voește să-l dea.

Știri mărunte. Eri au avut loc în Silistra serbările pentru botezul aeroplanului militar «Silistra», donat armatei române de județul Silistra.

Din Roma se anunță: Bruchetini, mndic din Bologna a ținut alaltaeri la Genua o conferință asupra noiei metode de vindecare a tuberculozei. Savantul a declarat că serul descoperit de el a salvat omenirea pentru todeauna de acest flagel.

Alaltaeri s-a declărat un incendiu la sonda Nr. 79 din Câmpina (Ro-

mânia) a soc. «Colombia». Victime nu-s. Pagubele se evaluează la 250.000 lei.

Din Petersburg se anunță, că aviatorul-căpitan Andreadi, conducătorul școlii de aviație, a căzut în timpul unui sbor, murind pe loc.

Din Sarajevo se anunță: Din cauza lipsei de prevedere a unui muncitor, în mina de cărbuni Senița a avut loc o explozie. 5 muncitori au fost omorâți și unul grav rănit.

Episcopul Nicolici a fost numit administrator al patriarhatului sârb din Carloviț.

Un foc iscat la moara din Heriacova (cott. Timiș) a distrus o stradă întregă a acestei comune, prefăcând în cenușă 21 de case.

În OBese s-a simțit alaltaeri noapte un cutremur de pământ, care a durat câteva secunde. De groaza cutremurului, urmat de un sgomat subteran, locuitorii comunei și-au părăsit locuințele alergând în stradă. Pagube n-au fost.

AVIZ. În cancelaria avocatului filialei «Albina» din Brașov se caută un candidat de avocat dela 1 April st. n. Ofertele au a se adresa subscri-sului.—Dr. Emil Dan. 1—3.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Sărbarea religioasă din Dârște. Ni se scrie:

Grupul preoților din Brașov ne-a procurat eri în 9/22 Martie adevărate momente de înălțare sufletească, oficiind în biserica noastră din Dârște Vecernia și sf. Litie, iar Dl inv-dlacon N. Furnică prin predica Dsale — tâlmăcind cuvintele Mântuitorului: «Cel- ce vrea să vină după mine, să se lapede de sine, să-și la crucea și să-mi urmeze mie!» — a întărit în credință, că în mijlocul valurilor cutropitoare și al năcazurilor de tot felul ce țințesc nimicirea noastră, singura scăpare o avem în nădejdea în bunul Dzeu și în purtarea crucei lui Christos.

În biserica tixită simțiam par'că mângăarea dulce a dulcelui Isus... pe altar... pe cruce... răstignit, îmbrăbătându-ne... în hoc signo vinces.

În aceasta vreme de grea încercare, când asupra noastră plutește amenințator puvoalul de griji și năcazuri, preoții noștri cunoscându-și chemarea, ne-au alinat sufletul, ne-au întărit curajul vieții și ne-au mărțit nădejdea în Dzeu, Tatăl celor inviforați... Un part.

Rectificare. La știrea «Pentru masa studenților români» din numărul trecut s'a strourat o greșeală. Băncile «Furnica» (Făgăraș) și «Casa de păstrare» din Miercurea au contribuit cu câte 50 cor. și nu cu câte 5 cor. cum s'a publicat în acel număr.

Panorama universală. Săptămăna aceasta se va vedea în panoramă: Riviera austriacă. Tries'ul și împrejurimile, cu cele mai frumoase vederi.

Apollo-Bio. Marți și Mercuri la 1/2, 4, 6 și 8. Mare program, între altele: Comedia americană în 2 acte «Unchiul Duci urăște femelle». «Secretul dela Adrianopol» mare dramă de spionaj în 4 acte; «Medicul Moarte» dramă pasionantă în 2 acte. etc. Joi și Vineri «Clubul roșu» mare șlager delectiv al sezonului.

Afară de program se va reprezenta de cătră cel dintâi balletști dansul «Tango».

Biblioteca populară a «Asociațiunii».

Măieruș 8/21 Martie.

Am cetit cu atențiune tot ce s'a scris în «Gazeta Transilvaniei» despre biblioteca populară a «Asociațiunii». Până când «Asociațiunea» nu începuse să publice broșurile bibliotecii populare, din fiecare comună se auzeau plângeri, că țăranul s'ar înscrie membru dacă în schimb ar primi ceva ce să-l convingă despre nobilul scop al «Asociațiunii». Și așa și este. Economii știau că în fiecare an, sau la 2—3 ani, le vin în comună domni dela oraș, cari le vorbesc și își înșeamnă numele țăran lor fruntași, ca apoi aceștia să plătească 1 coroană sau mai mult. Peste doi sau 3 ani iar se întâmpla acest lucru, dar de astădată fruntașii știau că lipseau cu desăvârșire, ca să nu le mai înșeamneze

numele. Atât știau țăranii despre «Asociațiune».

De când s'a început publicarea broșurilor însă, lucrul s'a schimbat. Astăzi conducătorii n'au decât să adune poporul în școală, să-i arăte mai multe broșuri din biblioteca populară, și pe baza lor să-i vorbească despre «Asociațiune» și scopul ei, îndemnând pe oameni să se înscrie ca membri și arătându-le că în schimbul taxei de 2 cor vor primi 10 cărțiace de felul acela și pe de-asupra un Calendar bun. În felul acesta țăranul va înțelege mai bine rostul «Asociațiunii» și se va mândri chiar că se numără între membrii celei mai mari societăți culturale românești.

Durere însă, că în cele mai multe comune lipsesc conducătorii, cari să-și la atăta osteneală asupra lor.

Abia a apărut «biblioteca populară a Asociațiunii». Ar fi păcat să-i săpăm deja groapa. Căci întreb: oare și-a ajuns scopul și și-a îndeplinit chemarea acea bibliotecă? Ajuns-au acele broșuri în fiecare sat în mandle a cel puțin 5 economi? Dacă economii din Răcășdia — după eum spune economul Ilie Crăciunel — au trecut peste gustul legendelor ca «Floarea Soarelui» și «Grăia lui Novac»; sunt încă destule comune, în cari stau altcum lucrurile. Pe lângă aceea, nu cred să fie spre stricăciune, dacă în orice casă intră «Robinson», «Genoveva», «Alexandru Machedon» etc., pentru că dacă le cetesc acum cei mari, nu peste mult vor veni la rând și le vor ceti cu același folos și lor.

Nu pot admite păreaea econ. Crăciunel, ca într-o comună, unde sunt 60 membri, să se trimită numai 2-3 cărți. Cine să le cetască întâi? În schimbul taxei de membru, fiecare țăran își așteaptă cărțiacea sa.

Că Asociațiunea face lux și pro pagă două culturi prin faptul că dă țăranilor «cărțiacea» iar domnilor rev. «Transilvania» — încă nu o pot admite. Fiecare membru ajutător primește «cărțiacea» și totodată fiecare Agentură primește rev. «Transilvania» și o «cărțiacea» pentru biblioteca Agenturii. (Deși la agentura noastră nu s'a trimis nici odată rev. «Transilvania»; — nu știu din a cui vină.)

Prin urmare Asociațiunea trimi-tând fiecarei agenturi rev. «Transilvania» face prin aceasta posibil ca fiecare membru al agenturii să poată ceti și această revistă, având în felul acesta fiecare membru, câștig îndoit.

Ar fi încă multe de spus, mă măr-ginesc însă la următoarele propuneri: 1. Bibliotecă populară să apară și de aci înainte regulat, până când își va a-junge scopul, căutând să se tipărească cărți bune. 2. Rev. «Transilvania» să se trimită fiecarei «Agenturi» în câte un exemplar. 3. Liste pentru înscrierea membrilor să se trimeată ce ui mai activ dintre conducătorii poporului din comună. 4. Fiecare conducător al poporului să-și tacă șifel datorită înocut cu iniia liniștită să poată zice, că și a făcut-o.

Vasile Bărbier inv.

POȘTA ADMINISTRAȚIUNEL.

Comitetul clubului sportiv Cluj. Multă-mita publică trimisă de Dvoastră să poate publica numai în partea taxabilă a foii. Binevoții a ne trimite suma de 5 cor.

ULTIME ȘTIRI.

Viena, 23 Martie. După audiența ce-a avut-o astăzi la Maj. Sa, contele Tisza a avut convorbiri cu miniștrii austriaci probabil asupra terminului intrunii delegațiunilor. Contele Tisza va lua parte și la dîneș, ce se va da în onoarea Impăratului Wilhelm, care a sosit astăzi în gara Penzing, unde a fost primit de Maj. Sa Monarhul.

Tries't 23 Martie. Eri a avut loc o intrunire a Italianilor, în care s'a protestat în contra atitudinii Slavilor de sud cari vreau să ia Tries'tului caracterul italian. Demonstrația, care a urmat după intrunire, a fost împiedecată de poliție.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branisee & Comp Redactor responsabil: Ioan Broșu.

CHEAG

pentru închegarea laptelui cu marca „Româncea”, cel mai bun făcut din rânză de miel și vițel.

La cerere trimit prețuri și îndrumări pentru folosirea cheagului.

Se capătă la

Palfi Marton Garansebeș.

10—10

! Desfacere totală concesionată ! de autorități !

Din cauza desface-
rei magazinului

Dimitru Berbecar,

cu începere din 16 Martie
urmează vânzarea totală
cu prețuri scăzute.

BRAȘOV, Strada Hirscher 7.

5-150.

Telefon 487.

Oarele de vânzare dela 8-12 și 2-6.

Negoț nou de vâpseli de primul rang.

Aduc la cunoștința Onor. public, a vâpsitorilor de odăi și a comercianților că am deschis în

Brașovechi, strada lungă No. 9, o

Prăvălie de vâpseli și uleiuri,

bogat asortată cu toate sorturile de vâpseli.

Am și un deposit de tot felul de scări.

Prețuri moderate. 82-30) Serviciu solid.

N. ARSU, Vâpsitor de odăi și comerciant de vâpseli

Banca Națională a României.

Situațiune sumară

1913		1914	
2 Martie	Activ:	22 Februarie	1 Martie
207.393,187	150.740687 (stoc.) / ur . 154.112.838	208.386.438	210.754.838
1.569,799	56.652600 (met.) / trate c. aur 56.642.000		
148.402,069	Argint și diverse monede . 598,097	167.874.175	169.464,217
	Portofoliu Român și străin . 167.874.175		
	(16.514,200 Impr. pe ef. pub. 23.243,700)		
34.352,971	34.177,900 Impr. pe ef. p. în ct. crt. 42.544,400	46.484,045	46.313,375
	16.339,129 din care nu s'au rid. lei: 19.474,725		
	(17.838,771 23.069,675)		
13.273,740	Imprumutul Statului (fără dobândă) . 12.802,059	11.924,059	
11.999,89	Efectele capital. social . 11.999,674	11.999,674	
17.319,977	Efectele fondului de rezervă . 16.945,877	16.945,877	
4.150,281	Efect. fond. de amort. imob. m și maș. . 4.070,281	4.070,281	
6.404,335	Imobile . 6.602,332	6.602,439	
881,318	Mobilier și mașini de imprimerie . 1.010,202	1.010,939	
681,092	Cheltuieli de Administrațiune . 647,809	655,975	
109.231,737	Efecte și alte valori în păstrare . 148.028,792	148.422,542	
113.457,112	Efecte în gaj și în păstrare provizorie . 132.087,948	130.869,248	
28.271,801	Conturi curente . 13.330,707	12.516,522	
7.492,965	Conturi de valori . 21.160,849	21.162,036	
3.770,120	Conturi diverse . 38.469,268	33.372,924	
708.652.395		830.498.553	826.768.502
	Passiv:		
12.000,000	Capital . 12.000,000	12.000,000	
34.244,150	Fond de rezervă . 36.794,298	36.818,268	
4.993,400	Fond. amort. imob. mob. și mașini . 5.309,358	5.309,358	
393.910,980	Bilete de bancă în circulațiune . 406.226,040	407.344,780	
1.715,597	Dobânzi și beneficii diverse . 1.767,643	1.989,520	
17.349,280	Conturi curente și recep. la veder . 30.817,945	28.176,228	
222.688,849	Efecte și alte valori de restituit . 280.116,740	279.291,790	
21.750,139	Conturi diverse . 57.466,529	55.338,558	
708.652.395		830.498.553	826.768.502

Taxa: Scont %6, Dobânda 6%.

Avem onoarea a aduce la cunoștință, că am ajuns în posesiunea

Isvorului Béla

apă minerală

dătătoare de sănătate, care și de aci înainte o vindem sub firma

Frații FLEISCHER. Târgul boilor Nr. 3.

Cu vânzarea am început din 15 Ianuarie după acelaș sistem ca până acuma. 10 sticle trimise acasă costă 10 bani sticla. Comandele date înainte de prânz se execută după prânz în aceeași zi. Comandele se pot face prin telefon (Nr. 318) sau în prăvălia noastră strada Vămei Nr. 23. Atragem atențiunea, că manipulara apei minerale urmează cu mare îngrijire, sub controla severă a d-lui Ludwig Schuster. Trimiterea se face punctual de firma Frații Fleischer. Reclamațiuni eventuale ne rugăm a se adresa arendașului sau conducătorului depozitului. Rugându-ne a ne sprijini întreprinderea noastră

Frații Fleischer,
Depozit, Brașov.

Ludwig Schuster,
arendaș, Zizin.

DESCHIDERE DE MAGAZIN.

Am onnarea a aduce la cunoștința On. public, că după un period de 22 ani de activitate, am eșit din legăturile cu firma „Friedrich Reiser“ și am deschis pe piața din loc în **Colțul stradei Vămei Nr. 36 (palatul Czell)** un

MAGAZIN

cu articoli de strungărie și umbrele (corturi).

Se află un deposit asortat bine cu umbrele dela genre cel mai ieftin până la cel mai fin arti oli de galanterie ca rechisite de fumat, bastoane, etc.

Reparaturi ce cade în bransa aceasta ca **imbrăcarea de corturi cu stofe bune cu garanție**, reparaturi la umbrele bastoane, gente, păpuși se execută **solid și punctual.**

Rog on. public am sprijini întreprinderea mea semnez cu stîmă

Victor Goldschmidt.

!MAGAZIN NOU!

cu

Mărfuri de Mode și Albituri.

BERBECAR & CZINK

STRADA VĂMEI Nr. 7

se va deschide în 1 Ianuarie 1914.

2-10

„Nădlăcana“

Institut de credit și economii soc. pe acții în Nădlak (Nagylak com. Csanád).

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de oficiar și a două posturi de practicanți la „Nădlăcana“, institut de credit și economii în Nădlac se publică concurs cu termin până la 5 Aprilie st. n. 1914.

Reflectanții au de a cunceaște limba română și maghiară și să dovedească că an absolvat vre-o școală comercială.

Cei liberi de miliție și cu pracaă sunt preferiți.

Reflectanții să și formuleze pretenziunile de salar și să se pronunțe când pot ocupa postal

Diracțiunea
institului de credit și economii
„Nădlăcana“.

De vânzare.

Un loc pentru zidit în Schei strada Coastei A. Nr. 2.

Pe loc s'afă o cantitate de cărămizi vechi, de vânzare și cu caru.

Informații dă proprietarul Löwenberger Antal, Târgul inului Nr. 28.

1-1

SAMUEL LIPOT

Cel mai mare magazin în Ardeal de

haine gata pentru bărbați, băeți și fete.

Brașov, Târgul Inului 31-33 (Palatu, Czell).

Mare ocașiune de a cumpăra.

Toată marfa din prăvălie se vinde cu prețurile de fabrică, cât va ținea depositul, fără obligament de a cumpăra.

Reuniunile au favorul de prețuri scăzute.

20-30

Ori și ce concurență eschisă.